

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย* Factors Affecting the Behavior of Using Herbal Medicines to Relieve Muscle Aches among Farmers in Si Samrong District, Sukhothai Province *

อภิรุจน์ รุ่งเรือง, ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)¹

Aphirut Rungrueang, M.P.H. (Public Health)¹

วฐุ พรหมพิทยารัตน์, Ph.D. (Pharmaceutical Sciences)²

Watoo Phrompittayarat, Ph.D. (Pharmaceutical Sciences)²

Received: January 3, 2024

Revised: April 1, 2024

Accepted: April 2, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 317 คน เครื่องมือการวิจัยการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีค่าความเชื่อมั่น .72 แบบสอบถามทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีค่าความเชื่อมั่น .84 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีค่าความเชื่อมั่น .94 แบบสอบถามความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีค่าความเชื่อมั่น .92 และแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีค่าความเชื่อมั่น .92 เก็บรวบรวมข้อมูลใน

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

* Master's Thesis of Public Health Program, Faculty of Public Health, Naresuan University

¹ มหบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Master, Faculty of Public Health, Naresuan University

¹ ผู้เขียนหลัก (Corresponding author) E-mail: aphirut2165@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร: อาจารย์ที่ปรึกษา

² Assistant Professor, Faculty of Public Health, Naresuan University: Advisor

ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2565 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในระดับปานกลาง ($M = 37.29, SD = 6.63$) ทักษะคิดต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และเพศชาย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ร้อยละ 47.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R^2 = .475, p < .05$) โดยความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้มากที่สุด ($Beta = .380, p < .001$)

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มความพึงพอใจ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรม ยาสมุนไพร อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เกษตรกร

Abstract

This predictive correlational research aimed to study the factors affecting the behavior of using herbal medicines to relieve muscle aches among farmers. The samples were 317 farmers in Si Samrong District, Sukhothai Province. The research instruments included a demographic questionnaire, a knowledge regarding herbal medicines relieving muscle aches test with a reliability of .72, an attitude towards herbal medicines relieving muscle aches questionnaire with a reliability of .84, a satisfaction towards herbal medicines relieving muscle aches questionnaire with a reliability of .94, a trustworthiness towards herbal medicines relieving muscle aches questionnaire with a reliability of .92, and a behavior of using herbal medicines to relieve muscle aches questionnaire with a reliability of .92. Data were collected from October to November 2022. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research results revealed that the mean score of behavior of using herbal medicines to relieve muscle aches among farmers was at a moderate level ($M = 37.29, SD = 6.63$). Attitude towards herbal medicines relieving muscle aches, satisfaction towards herbal medicines relieving muscle aches, trustworthiness towards herbal medicines relieving muscle aches, and male gender could statistically significantly co-predict the behavior of using herbal medicines to relieve muscle aches among farmers at 47.50% ($R^2 = .475, p < .05$).

The most predicting factor was trustworthiness towards herbal medicines relieving muscle aches (Beta = .380, $p < .001$).

This research suggests that related agencies should enhance trustworthiness, satisfaction, and attitude towards herbal medicines relieving muscle aches among farmers. This will help farmers increase the behavior of using herbal medicines to relieve muscle aches.

Keywords: Behavior, Herbal medicines, Muscle aches, Farmers

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากรายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยพบอัตราป่วยด้วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน 167.22 ต่อแสนประชากร ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ที่พบอัตราป่วย 135.26 ต่อแสนประชากร โดยกลุ่มอาชีพที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคือ กลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 62.34 (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2562) เนื่องจากอาชีพเกษตรกรมีลักษณะงานที่ต้องใช้แรงงาน จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดกลุ่มอาการผิดปกติของระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อจากการทำงาน อันมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมด้านอาชีวอนามัยในการทำงานที่ต้องยกของหนักหรืออยู่ในท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เกษตรกรมีอัตราการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อหรือปวดกล้ามเนื้อมากที่สุด (ประกาศิต ทอนช่วย และ กิติณี สุตะ, 2563)

จากข้อมูลของกลุ่มรายงานมาตรฐานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2564 ประเทศไทยมีอัตราป่วยด้วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อจากการทำงาน 292.25, 270.85 และ 237.07 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ โดยภาคเหนือพบอัตราป่วย 45.15, 55.70 และ 54.01 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ สำหรับจังหวัดสุโขทัยพบอัตราป่วย 76.99, 75.87 และ 39.39 ต่อแสนประชากร ตามลำดับ (กระทรวงสาธารณสุข, 2557) โดยมีมูลค่าการใช้จ่าย

สมุนไพร 9,642,303.04 บาท 9,041,134.44 บาท และ 7,940,074.38 บาท ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง แต่มีมูลค่าการใช้จ่ายแผนปัจจุบัน 471,368,006.74 บาท 478,377,631.08 บาท และ 491,336,082.30 บาท ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย พบมูลค่าการใช้จ่ายสมุนไพร 2,201,763.59 บาท 2,291,790.99 บาท และ 2,137,753.55 บาท ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและมีมูลค่าสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่นๆ เมื่อพิจารณาข้อมูลการใช้จ่ายสมุนไพร 20 อันดับ พบว่า อำเภอศรีสำโรงมีมูลค่าการใช้จ่ายสมุนไพรกลุ่มบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ 255,997.01 บาท 267,467.62 บาท และ 279,034.80 บาท ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและคิดเป็น 1 ใน 7 ของมูลค่าการใช้จ่ายสมุนไพรทั้งหมด (กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก, 2557)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ประชาชนมีความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับปานกลาง (กฤษณี วจันติก, 2562) มีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับปานกลาง และมีความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับสูง (ปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย, 2563) โดยยังไม่พบการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการประกอบอาชีพ จะใช้ยาสมุนไพรเพื่อบรรเทาอาการของตนเอง โดยการวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎี Knowledge Attitude Practice

(KAP) ที่อธิบายว่า ความรู้เป็นผลที่ได้จากการเรียนรู้ ทักษะคิดมีรากฐานมาจากความเชื่อหรือความรู้สึกที่ สัมมาทั้งทางบวกและทางลบ เชื่อมโยงระหว่างความรู้ กับการปฏิบัติพฤติกรรม ประกอบด้วย การสังเกต การลงมือปฏิบัติ ความถูกต้อง ความต่อเนื่อง และ ความเป็นธรรมชาติ เมื่อปฏิบัติพฤติกรรมบ่อยครั้งจะ เกิดเป็นทักษะ (Bloom, 1965) ประยุกต์ใช้แนวคิด ความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่อธิบายว่า ความรู้สึกที่ ได้รับหลังจากมีพฤติกรรมการใช้สินค้าหรือบริการเป็น ผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อพฤติกรรม ของผู้ให้บริการหรือคุณภาพของสินค้ากับความคาดหวัง ของลูกค้า (Kotler & Keller, 2016) และประยุกต์ ใช้แนวคิดความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ที่อธิบายว่า ความเชื่อมั่นเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ดีของผู้บริโภค หลังได้รับบริการที่ตรงตามวัตถุประสงค์เมื่อเปรียบ เทียบกับข้อตกลงก่อนการใช้บริการที่กำหนดไว้ (Morgan & Hunt, 1994) ร่วมกับการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษา ปัจจัยด้านคุณลักษณะทางประชากรที่เกี่ยวข้อง เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึง สนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร อำเภอ ศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย โดยคัดสรรตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรอาหารการปวดเมื่อย กล้ามเนื้อ ทักษะคิดต่อยาสมุนไพรอาหารการปวด เมื่อยกล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สามารถใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกษตรกรมีการใช้ยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นและใช้อย่างสมเหตุผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร อำเภอศรีสำโรง

จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ ยาสมุนไพรอาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของ เกษตรกร อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย

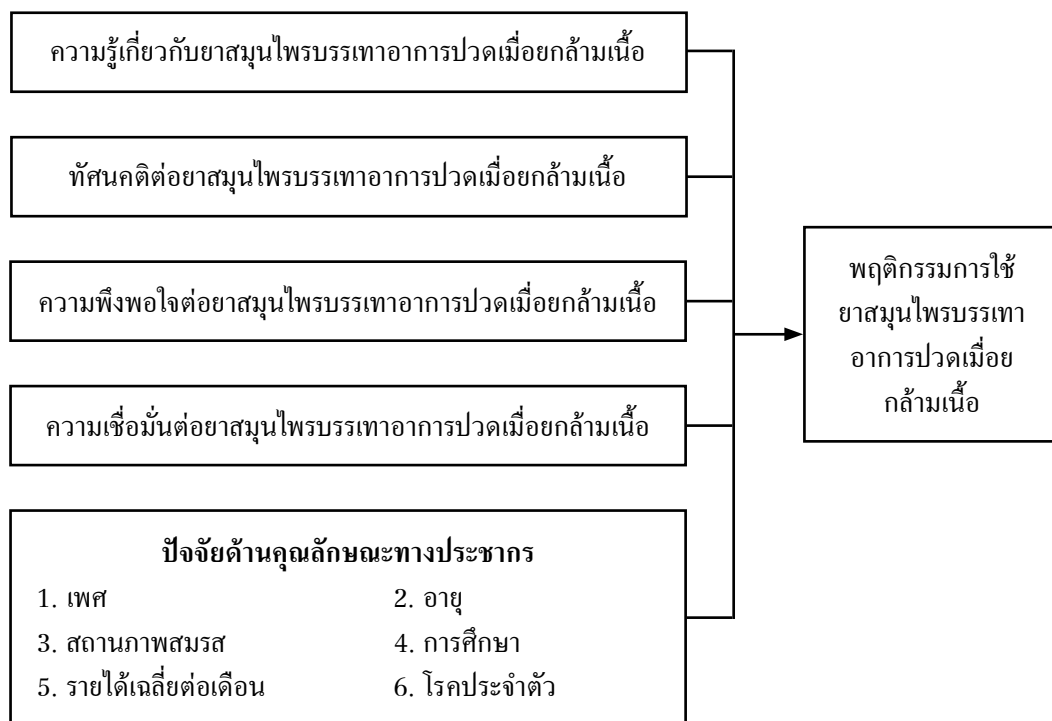
ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรอาหารการปวดเมื่อย กล้ามเนื้อ ทักษะคิดต่อยาสมุนไพรอาหารการปวดเมื่อย กล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรอาหารการ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพร อาหารการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และปัจจัยด้านคุณลักษณะ ทางประชากร (เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว) สามารถร่วมกัน ทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรอาหารการ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้ทฤษฎี Knowledge Attitude Practice ที่อธิบายว่า ความรู้เป็นผลที่ได้ จากการเรียนรู้ ทักษะคิดมีรากฐานมาจากความเชื่อหรือ ความรู้สึกที่สัมมาทั้งทางบวกและทางลบ เชื่อมโยง ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติพฤติกรรม เมื่อปฏิบัติ พฤติกรรมบ่อยครั้งจะเกิดเป็นทักษะ (Bloom, 1965) แนวคิดความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่อธิบายว่า ความรู้สึก ที่ได้รับหลังจากมีพฤติกรรมการใช้สินค้าหรือบริการเป็น ผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อพฤติกรรม ของผู้ให้บริการหรือคุณภาพของสินค้ากับความคาดหวัง ของลูกค้า (Kotler & Keller, 2016) และแนวคิด ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ที่อธิบายว่า ความเชื่อมั่น เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ดีของผู้บริโภคหลังได้รับบริการ ที่ตรงตามวัตถุประสงค์เมื่อเปรียบเทียบกับข้อตกลงก่อน การใช้บริการที่กำหนดไว้ (Morgan & Hunt, 1994) ร่วมกับการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะ ทางประชากรที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยคาดว่า ตัวแปรอิสระ

ที่คัดสรรจะมีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทา
อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร สรุปเป็น

กรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (predictive correlational research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นเกษตรกรในอำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 16,028 คน (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย, 2562) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ 1) อายุ 20 ปีขึ้นไป 2) มีทะเบียนราษฎรอยู่ในอำเภอศรีสำโรง 3) มีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ หรือเคยมีอาการภายใน 1 เดือนที่ผ่านมา 4) สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ และ 5) ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร กรณีทราบจำนวนประชากร (กัลยา วาณิชขันธ์ และจิตา วาณิชขันธ์, 2558) แทนค่าความแปรปรวนเท่ากับ 82.26 (จากการศึกษานำร่อง) และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 317 คน เลือกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ โดยเรียงลำดับรายชื่อเกษตรกรในแต่ละหมู่บ้าน กำหนดหมายเลขประจำตัว จากนั้นหาอัตราส่วนระหว่างประชากรกับขนาดตัวอย่าง ได้เท่ากับ 51 แล้วสุ่มเลขเริ่มต้น ได้เลข 30

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

มี 6 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของเกษตรกร ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพร บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎี Knowledge Attitude Practice ของ Bloom (1965) จำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามที่เป็นจริง จำนวน 8 ข้อ และข้อคำถามที่เป็นเท็จ จำนวน 4 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบให้ เลือกตอบว่าถูกหรือผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ข้อคำถามที่เป็นจริง หากตอบว่าถูก ให้ 1 คะแนน และ หากตอบว่าผิด ให้ 0 คะแนน ส่วนข้อคำถามที่เป็นเท็จ ให้คะแนนในลักษณะตรงกันข้าม ส่วนเกณฑ์การแปลผล คะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับ ยาสมุนไพรในระดับต่ำ (0-6 คะแนน) ในระดับปานกลาง (7-9 คะแนน) และในระดับสูง (10-12 คะแนน)

ชุดที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติต่อยาสมุนไพร บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎี Knowledge Attitude Practice ของ Bloom (1965) จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามทางบวก จำนวน 8 ข้อ และข้อคำถามทางลบ จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณ ค่า 5 ระดับ จากคะแนน 1-5 ของข้อคำถามทางบวก ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนข้อคำถามทางลบให้คะแนน ในลักษณะตรงกันข้าม สำหรับเกณฑ์การแปลผลคะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีทัศนคติต่อยาสมุนไพร ในระดับต่ำ (15-44 คะแนน) ในระดับปานกลาง (45-59 คะแนน) และในระดับสูง (60-75 คะแนน)

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดความพึงพอใจ ของ Kotler

and Keller (2016) จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะคำตอบ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จากคะแนน 1-5 ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ส่วนเกณฑ์การแปลผลคะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรในระดับต่ำ (10-29 คะแนน) ในระดับปานกลาง (30-39 คะแนน) และในระดับสูง (40-50 คะแนน)

ชุดที่ 5 แบบสอบถามความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากแนวคิดความเชื่อมั่น ของ Morgan and Hunt (1994) จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะคำตอบ เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จากคะแนน 1-5 ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ส่วนเกณฑ์การแปลผลคะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรในระดับต่ำ (10-29 คะแนน) ในระดับปานกลาง (30-39 คะแนน) และ ในระดับสูง (40-50 คะแนน)

ชุดที่ 6 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากทฤษฎี Knowledge Attitude Practice ของ Bloom (1965) จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จากคะแนน 1-5 ได้แก่ ไม่เคย น้อยครั้ง บางครั้ง บ่อยครั้ง และทุกครั้ง ส่วนเกณฑ์การแปลผลคะแนน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรในระดับต่ำ (10-29 คะแนน) ในระดับปานกลาง (30-39 คะแนน) และในระดับสูง (40-50 คะแนน)

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของเกษตรกร แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพร บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร แบบสอบถามทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร แบบสอบถามความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร แบบสอบถามความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพร

บรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร และแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วยอาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านการวิจัย เกษตรกรที่เชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือก และเกษตรกรที่เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองผู้บริโภคและสุขภาพประชาชน ได้คำดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามแต่ละชุดอยู่ในช่วง .67–1.00 ดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับเกษตรกรในอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพร ด้วยวิธีการของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน สูตรที่ 20 (KR-20) ได้ค่าเท่ากับ .72 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทัศนคติต่อยาสมุนไพรแบบสอบถามความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรแบบสอบถามความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพร และแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพร ด้วยวิธีการของครอนบาช ได้ค่าเท่ากับ .84, .94, .92 และ .92 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้ 1) หลังจากโครงร่างวิจัยได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (เอกสารรับรอง เลขที่ COA No. 018/2022 และ IRB No. P2-0184/2564 วันที่ 7 มกราคม 2565) ผู้วิจัยจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล และ 2) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และสิทธิในการถอนตัวจากการวิจัย รวมทั้งแจ้งว่าข้อมูลจะได้รับการเก็บรักษาเป็นความลับ และนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น โดยจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตดำเนินการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลศรีสังวรสุโขทัย อำเภอศรีสำโรง และสาธารณสุขอำเภอศรีสำโรง ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ช่วยพาไปที่บ้านกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างที่บ้าน แนะนำตัว ดำเนินการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างตามข้อความชี้แจงการพิทักษ์สิทธิ ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลา 15–20 นาที ทั้งนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนพฤศจิกายน 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร วิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ข้อมูลทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ข้อมูลความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ข้อมูลความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และข้อมูลพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการหาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ วิเคราะห์ด้วยสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 86.44 มีอายุอยู่ในช่วง 50–59 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.12 โดยมีอายุเฉลี่ย 51.72 ปี ($SD = 9.65$) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 70.35 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.37 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 64.98 โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเฉลี่ย 5,878.86 บาท ($SD = 5,376.28$) และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 56.15

2. ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทา

อาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพรฯ คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อยาสมุนไพรฯ คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรฯ และคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรฯ ในระดับปานกลาง ($M = 9.39, SD = 1.31$; $M = 50.17, SD = 4.72$; $M = 35.95, SD = 6.55$ และ $M = 37.13, SD = 6.36$ ตามลำดับ)

3. พฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรฯ ในระดับปานกลาง ($M = 37.29, SD = 6.63$)

4. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร พบว่า

ทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และเพศชาย สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ร้อยละ 47.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($R^2 = .475, p < .05$) โดยความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้มากที่สุด (Beta = .380, $p < .001$) รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (Beta = .259, $p < .001$) ทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (Beta = .143, $p < .01$) และเพศชาย (Beta = .083, $p < .05$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถในการทำนายของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกร (n = 317)

ตัวแปรทำนาย	b	SE	Beta	t	p
ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	.396	.074	.380	5.322	< .001
ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	.262	.070	.259	3.729	< .001
ทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ	.200	.062	.143	3.219	.001
เพศชาย (กลุ่มอ้างอิง = เพศหญิง)	1.601	.798	.083	2.007	.046

Constant = 2.890, R = .689, $R^2 = .475$, adj. $R^2 = .468$, F = 70.524, $p < .05$

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ และเพศชาย

สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ร้อยละ 47.50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้มากที่สุด โดยมีผลทางบวก แสดงว่า เกษตรกรที่มีความเชื่อมั่นต่อยา

สมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เกษตรกรมีความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในระดับปานกลาง โดยมีความเชื่อมั่นในสรรพคุณความปลอดภัย เป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ มีมาตรฐานการผลิตที่น่าเชื่อถือ ผ่านการรับรองมาตรฐาน มีความน่าเชื่อถือโดยมีงานวิจัยรับรอง ได้รับรางวัลหรือการรับรองจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ และวางจำหน่ายในร้านที่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Morgan and Hunt (1994) ที่อธิบายว่า ความเชื่อมั่นเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ดีของผู้บริโภคหลังได้รับการที่ตรงตามวัตถุประสงค์เมื่อเปรียบเทียบกับข้อตกลงก่อนการใช้บริการที่กำหนดไว้ ดังนั้น เมื่อเกษตรกรมีความเชื่อมั่นต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ก็จะให้มีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2565) ที่พบว่า ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ โดยมีผลทางบวก แสดงว่า เกษตรกรที่มีความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในสรรพคุณ ประโยชน์ ความปลอดภัย คุณภาพ สีและกลิ่น มีความสะดวกต่อการใช้งาน มีความคุ้มค่าและราคามีความเหมาะสม รวมถึงมีรูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Kotler and Keller (2016) ที่อธิบายว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่ได้รับหลังจาก

มีพฤติกรรมการใช้สินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ต่อพฤติกรรมของผู้ให้บริการหรือคุณภาพของสินค้ากับความคาดหวังของลูกค้า ดังนั้น เมื่อเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ก็จะให้มีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2563) ที่พบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์สมุนไพรในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2565) ที่พบว่า ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิดต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ โดยมีผลทางบวก แสดงว่า เกษตรกรที่มีทักษะคิดต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น จะมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เกษตรกรมีทักษะคิดต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในระดับปานกลาง ซึ่งทักษะคิดเป็นความเชื่อ ความรู้สึก และประสบการณ์ที่สั่งสมมาทั้งทางบวกและทางลบที่มีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ประกอบกับจังหวัดสุโขทัยมีประวัติศาสตร์การใช้สมุนไพรในการรักษาโรคมายาวนาน ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน (ปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย, 2563) และประชาชนได้ให้ความสำคัญกับการใช้สมุนไพรมายาวนาน จึงมีทักษะคิดที่ดีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี Knowledge Attitude Practice (KAP) ของ Bloom (1965) ที่อธิบายว่า ทักษะคิดมีรากฐานมาจากความเชื่อหรือความรู้สึกที่สั่งสมมาทั้งทางบวกและทางลบ เชื่อมโยงระหว่างความรู้กับการปฏิบัติพฤติกรรม ประกอบด้วยการสังเกต การลงมือปฏิบัติ

ความถูกต้อง ความต่อเนื่อง และความเป็นธรรมชาติ เมื่อปฏิบัติพฤติกรรมบ่อยครั้งจะเกิดเป็นทักษะ ดังนั้นเมื่อเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อก็จะทำให้มีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนกร อินทจักร์ (2564) ที่พบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเฉลิมพรเกียรติ ประไพศรี และคณะ (2564) ที่พบว่า ทัศนคติไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2565) ที่พบว่า ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพรไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า เพศชายสามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรได้ โดยเกษตรกรเพศชายมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อมากกว่าเกษตรกรเพศหญิง ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86.44) ซึ่งมักใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในการส่งเสริมสุขภาพ การปรับสมดุลร่างกาย การรักษาโรค และการฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งใช้ในการดูแลสุขภาพ และความงาม โดยเฉพาะเครื่องสำอางจากสมุนไพรและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารจากสมุนไพรในการดูแลสุขภาพ เสริมความงาม และประคบผิว มากกว่าเพศชาย ดังการศึกษาของปิยทัศน์ ใจเย็น และยุทธนา แยกคาย (2565) ที่พบว่า เพศหญิงมีโอกาสใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรมากกว่าเพศชาย 3.76 เท่า ส่วนเกษตรกรที่เป็นเพศชายมักใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรในการบำรุงกำลัง เพิ่มขนาดและเสริมสมรรถภาพทางเพศ และการรักษาโรค โดยเกษตรกรเพศชายจะมุ่งเน้นการใช้ในการรักษาโรคมากกว่าเกษตรกรเพศหญิง ดังนั้น เมื่อเกษตรกรเพศชายมีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อจากการทำเกษตรกรรม จึงมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อย

กล้ามเนื้อมากกว่าเกษตรกรเพศหญิง สอดคล้องกับการศึกษาของทัศนกร อินทจักร์ (2564) ที่พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสาโรจน์ เพชรมณี, จินตนา เพชรมณี, ศิราสณัฏ บรจกเกลี้ยง, อัจฉรา ศรีแสง, และศรัณญา สีทอง (2564) ที่พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชน และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของเฉลิมพรเกียรติ ประไพศรี และคณะ (2564) ที่พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรในช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อแก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มความพึงพอใจ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรมีพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของเกษตรกรโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งควรมีการศึกษาในกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในเกษตรกรโดยออกแบบกิจกรรมที่เน้นการสร้างเชื่อมั่น การเพิ่มความพึงพอใจ และการสร้างทัศนคติที่ดีต่อยาสมุนไพรบรรเทาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ยาสมุนไพรบรรเทาอาการ

ปวดเมื่อยกล้ามเนื้ออย่างสมเหตุสมผล

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2557). ข้อมูลการบริการด้านแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. สืบค้นจาก <http://hs.dtam.moph.go.th/>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2557). คลังข้อมูลสุขภาพ (Health data center). สืบค้นจาก <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index.php>
- กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค. (2562). รายงานสถานการณ์โรค. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/does/pagecontent.php?page=888&dept=does>
- กัลยา วานิชย์บัญชา, และจิตา วานิชย์บัญชา. (2558). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: สามลดา.
- เฉลิมพรเกียรติ ประไพศรี, นวัตกรรม เข้มทอง, สุชาติพิศ ศรีอ่อนจันทร์, กิ่งแก้ว มาพงษ์, ธนิสสา รามฤทธิ์, และพัชรพร ดิษฐ์. (2564). พฤติกรรมการใช้สมุนไพรในช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารทันตภิบาล*, 32(2), 70–82.
- ทัศนกร อินทจักร. (2564). พฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ วิทยาเขตแม่ฮ่องสอน. ประกาศิต ทอนช่วย, และภคินี สุตะ. (2563). ปัจจัยเสี่ยงทางการยศาสตร์ต่ออาการผิดปกติทางระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อจากการปลูกข้าวโพดของเกษตรกรกลุ่มชาติพันธุ์ จังหวัดเชียงราย. *วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น*, 27(1), 27–39.
- ปิยทัศน์ ใจเย็น, และยุพธนา แยกคาย. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน จังหวัดสุโขทัย. *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*, 18(1), 122–134.
- ปิยทัศน์ ใจเย็น, และยุพธนา แยกคาย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชน จังหวัดสุโขทัย. *เชิงวิจัย*, 14(3), 18–32.
- ภิญญ์ วิจิตรทิพย์. (2562). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์สมุนไพรของประชาชนบ้านหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(2), 244–254.
- สาโรจน์ เพชรหมื่น, จินตนา เพชรหมื่น, ศิราสรณ์ บรรจงเกลี้ยง, อัจฉรา ศรีแสง, และศรัณญา สีทอง. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สมุนไพรของประชาชนชุมชนประจักษ์ตึก ตำบลไทยบุรี อำเภอบ้านลาด จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทรนบุรี*, 4(2), 5–22.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุโขทัย. (2562). แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัดสุโขทัย (พ.ศ. 2561–2565). สุโขทัย: ผู้แต่ง.
- Bloom, B. S. J. (1965). The role of educational science in curriculum development. *International Journal of the Educational Sciences*, 1(1), 5–15.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Harlow, UK: Pearson Education.
- Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, 58(3), 20–38. doi:10.2307/1252308